

AJUNTAMENT DE
LES BORGES DEL CAMP

XV Premi Literari Les Borges del Camp 2005

PREMI NARRACIÓ

Tornar al mar **d'Alba Zaragoza Ballfegó**

TORNAR AL MAR

Londres es va despertar humida. En aquell matí la boira i la pol·lució es barrejaven, fent una massa pastosa, sòrdida i espessa que ho envoltava tot. Vaig sortir de casa amb el xal embolicat al coll, tremolant pel fred humit. Queien diminutes i pausades gotes d'aigua tèbia i fumada, i el sol intentava estirar els seus braços daurats entre el cortinatge de la tardor, però li era impossible: els raigs eren dèbils davant l'opacitat de l'enreixat atmosfèric. A James Street, els comerciants ja engalanaven les botigues i preparaven les seves parades sobre l'empedrat del carrer. Malgrat ser tan d'hora, l'activitat era incessant: calia evitar la gent, amb el seu tràfec tant frenètic i urbà, per no topar-s'hi.

Em vaig endinsar a la boca de la parada de metro de Covent Garden, com cada dia, entre colzades i empentes. En arribar a les interminables escales mecàniques, hi vaig restar quieta, amb la mirada perduda i el pensament absent, recolzada a la barana metàl·lica. Els anuncis de companyies aèries, immobiliàries, espectacles... passaven de llarg, immutables, pel meu costat. De sobte, em va escometre una ràfega d'aire càlid i enrarit d'aroma sulfurosa, que em va provocar un calfred de malestar. En aquell mateix moment, vaig notar un instantani i lleu fregament a l'alçada de la meva natja dreta. El contacte fou amb una figura embogida que vaig veure d'una refilada, i descendia corrents les escales que duïen a l'andana –què més quotidià al metro que persones atrafegades, accelerades pujant i baixant amb presses? No li vaig parar atenció.

Ja al vagó, buscant un mocador que havia deixat en algun lloc que no recordava, vaig trobar un paper desconegut que no tenia noció d'haver posat allà. El vaig treure. Estava doblegat en quatre parts. El full era llis, gruixut i engroguit, com de pergamí. El vaig desplegar intrigada. Estava mecanografiat per ambdues bandes i les línies del text quasi no guardaven espai entre elles. Els marges n'eren mínims i no estava ni tabulat, ni titulat, ni signat. Tot ell donava sensació d'atapeïment i il·legibilitat. Quan vaig fixar-me en les paraules, vaig descobrir que estava redactat en la meua llengua! Tan lluny de casa! Això em va aguditzar l'interès, i em va fer pensar que no era un fet casual que jo tingués aquell escrit entre mans.

Certament, ni jo havia posat el document a la meua butxaca, ni l'havia vist mai abans. I no va ser fins llavors que vaig relacionar la persona fugaç que m'havia passat pel costat a les escales mecàniques, amb el fregament i l'escrit. I sense dubtar un moment, conduïda per la meua passió lectora, vaig disposar-me a llegir-lo, sorpresa. Malauradament, al cap de pocs segons em va interrompre l'inoportú anunci de llautó que indicava l'arribada a la parada de Hyde Park Corner, on jo havia de baixar. Empipada, el vaig doblegar i guardar de nou amb cura, perquè les intrèpides gotes de l'exterior no cometessin la bogeria de fer-ne córrer la tinta ni malmetre'l.

En aquella època, jo treballava de redactora de la revista setmanal *Sunday* del diari Daily Express de Londres, ciutat on vivia des de feia un parell d'anys. Quan vaig arribar a la redacció aquell matí, ja tenia sobre la taula piles de correspondència i de papers que em reclamaven l'atenció. Però el que duia a la butxaca m'inspirava tant d'interès, que vaig deixar-ho tot, em vaig asseure a la cadira del despatx, i de cara a la finestra, plena de núvols, el vaig llegir amb deteniment.

En acabar, impulsada per la necessitat de descobrir-li nous matisos, el vaig rellegir. Em va sobtar molt gratament aquell escrit. Estava inacabat. Duia una càrrega sentimental tan profunda que vaig tenir la sensació de no haver llegit mai abans un text tan transparent. Vaig preguntar-me qui podria ser-ne l'autor; per què algú me l'havia posat a la butxaca; què era el que es pretenia que jo fes amb aquell document... Me'n sentia responsable, però totalment desorientada. Vaig decidir fer l'únic que estava al meu abast: guardar-lo gelosament. Des d'aquell moment, l'ensopiment i la grisor de l'inici del dia, es van transformar en intriga i curiositat.

Al vespre, vaig arribar a casa després de no haver estat capaç de treure'm del cap, en tot el dia, l'assumpte del relat. En obrir la bústia, entre factures i fulletons de supermercat, vaig trobar un sobre quadrat tancat, que no tenia destinatari ni remitent. El vaig estripar impulsivament i en el seu interior vaig descobrir-hi, atònita, un altre document de les mateixes característiques que l'anterior. Només hi canviava el text. Emocionada i amb les pulsacions accelerades, vaig asseure'm al primer graó de l'escala i el vaig llegir voraçment. De nou, em va encantar. Era la continuació i la fi del text de matí: la primera frase de la cara frontal encaixava perfectament

amb la darrera de l'altre, i a la part inferior de l'última línia del text, centrada, hi figurava la paraula "FI". Ja a casa, més tranquil·la i reflexiva, vaig llegir-los de nou, seguits, i em vaig prometre que els guardaria com un tresor. També em va passar pel cap que qui m'havia tramès els escrits segurament em coneixia, sabia perfectament qui era i d'on era, on vivia, què feia, a què em dedicava... em sentia plena d'inquietud i recel.

Malgrat tot, la narració tenia una màgia especial, un poder captivador que em transportava a la meva terra sense moure'm del cor de Londres. Mentre la llegia, se m'omplia la ment d'imatges del meu poble, amb les barquetes ancorades al moll... Rememorava el passeigs a la vora de la mar, agafant-li la mà a l'avi, amb les ones mullant-nos els peus... Em portava la brisa suau, carregada d'aquella olor tan mediterrània, barreja de salaborr, algues i sorra mullada... El soroll del topar de les ones amb les roques... L'emoció i el calfred del primer petó davant la mar... La bellesa de les postes de sol a l'horitzó... Aquell text aconseguia acostar-me a les arrels i em portava records magnífics. Però no només això, si no que feia pensar en l'estima i l'aferrament que les persones podem arribar a tenir a les coses materials. En com ens hi lliguem i ens condicionen, fins a fer-nos patir o ferir-nos, per la seva fugacitat. Però també en fins a quin punt poden ajudar-nos, en la vida.

Durant tot aquest temps, he guardat el relat amb cura. He pogut gaudir del plaer de llegir-lo sovint, d'emocionar-me cada vagada que ho he fet, i de reviure temps meravellosos. Mai fins avui, quan ja fa dos anys de tot plegat, he parlat a ningú de la narració. I si ara ho faig, és perquè fa un parell de setmanes vaig rebre una carta certificada que contenia un document on s'hi feia referència. En ell, de forma seca i precisa, se'm demanaven tres coses: que escrivís un pròleg pel relat i que utilitzés el meu coneixement del món editorial per publicar-lo íntegrament, juntament amb la meva introducció. L'objectiu de tot plegat era obtenir beneficis econòmics, que jo havia d'enviar a un compte corrent, que també s'hi indicava. Al final de la pàgina hi figurava un "GRÀCIES". Punt. Cap signatura ni matís personal ni esclaridor.

Darrerament, m'he dedicat a investigar i comparar els tres papers: la seva escriptura i procedència, la qualitat de la tinta i el tipus de grafies de les lletres impreses... Finalment, he arribat a la conclusió que tots tres van estar escrits en el mateix tipus de paper, per la mateixa màquina, i aproximadament en la mateixa època. Per tot plegat, m'he disposat a complir ordres de l'autoritat màxima d'aquest fascinant relat, i el text que esteu

llegint n'és el resultat. Vaig haver d'explicar al director de la revista on treballa tota aquesta història, i he de confessar que va ser difícil que em cregués... Però sortosament el vaig convèncer, i va accedir en fer una edició especial del *Sunday* per a incloure-hi el relat.

No puc deixar de dir, però, que tot plegat ho faig a contrapèl. Aquest relat està tan carregat de sensibilitat i amor que em demana protecció, i no estic gaire segura que això sigui el que li estic donant. Malgrat tot, jo hi tinc poc a dir. Només em consola pensar que més persones podran accedir-hi i experimentar el que jo sento cada vegada que el llegeixo. A la fi, no se'm pot impedir llençar un últim desig: que el gaudiu...

Després d'una nit de foscos i turmentosos somnis i son superficial, alguna cosa em va despertar i sobresaltar –o potser vaig ser jo mateix, o tot el que bullia dins meu... Em sentia confós, tenia el cap espès, i una incòmoda migranya m'enterbolia les idees. Em vaig asseure al llit, meditant, amb el cap cot i els ulls clucs; tenia els braços engarrotats i recolzats a les cuixes, i les cames penjant, mortes.

El dia va començar tan d'hora que l'alba encara no gosava esquinçar la nit amb els seus raigs. També va començar melangiosa, perquè el que anava a passar inexorablement i la seva premeditació, ho feien necessari i inevitable. Tot allò que comença ha d'acabar per força, em deia, i en aquell moment tenia just davant meu aquesta sumària llei de vida.

Ple de tristesa, vaig emprendre el camí cap a la vora del mar. M'omplia una sensació de buidor profunda i malestar. Tremolós, arrossegava els vells peus pesadament pel terra, mancat d'ànim i de força. Quan vaig arribar al grisenc i fred moll on reposava el seu cadàver, em vaig sentir inundat de desemparament i abandonó. En veure'l, un calfred va recórrer cada racó del meu cos: la seva despullada figura, sense aquell pont tan característic on jo havia passat tantes hores de navegació, va provocar-me llàgrimes de nostàlgia. De sobte, vaig sentir compassió pel meu vaixell: mai més tornaria a ser el que havia estat. Mai m'asseuria en la seva proa a observar l'horitzó. Mai més podria solcar la mar a la coberta del meu amic, on tantes vegades m'havia trobat entre la vida i la mort. Sense cap dubte, havia estat el vaixell més formós, valent i lluitador; el més aventurer i generós de Mediterrani; el més nostre, el "Sotavent".

Varem deixar el port a bord del “Garrofero”, la barca d’arrossegament que havia de remolcar la meua, i ens acompanyaria a donar-li l’últim adéu a alta mar. L’aire tallador de la travessia, gelava. El cel amenaçava amb pluja i continuava sembrat de foscos núvols governants pel vent, que no parava de bufar amb força. La senda que duia cap a la Badia dels Alfacs va transcórrer ràpidament. Quina paradoxa de la vida: aquells moments que voldries viure, retenir i gaudir més intensament, són els que s’esvaeixen amb més celeritat i s’escapen de la nostra capacitat de retenció. El temps passa inevitablement, malgrat tot i tots. Qualsevol esforç per plantar-li cara resulta inútil. Era plenament coneixedor de l’inevitable destí que esperava el més fidel dels meus companys, però m’envoltava una incredulitat opaca i l’esperança que tot allò no fos real, només un fatal malson. Però aquestes sensacions s’evadiren qual el “Garrofero” tirà l’àncora i donà fons al cementiri naval on reposaria per sempre el meu amic més incondicional. Els mariners salparen al “Sotavent” i li feren forats a la quilla per a facilitar l’enfonsament: apunyalaven el meu tresor amb cruels serres que trencaven la seva fusta i el vencien irremeiablement. Poc a poc, les onades que fins al moment havien passat desapercebudes, van començar a semblar enormes gegants famolencs que pretenien fer-se amb l’embarcació, prendre-la de la llum per a submergir-la en les tenebres del fons del mar. El que feia una estona em negava a assumir, ara era una realitat evident i patent: davant meu, el valent “Sotavent” s’enfonsava, dèbil. Va ser llavors quan un llamp ple de llum va caure al mar, i es va deslligar la tempesta. Em sentia alienat, envoltat d’una macabra realitat hostil.

El mar, que mai l’havia pogut, es cobrava en aquells moments tots els anys de supremacia del vaixell. L’aigua, que sempre l’havia mantingut en vida, ara l’ofegava, el convertia en història, en passat. En alguna ocasió semblava recobrar alè i fer esforços per a surar, en contra de la corrent i del destí... La seva proa volia remuntar, com un esgotat i acabat lluitador inconformista, que desvisqués per mantenir-se ferm fins a l’últim moment... Però no. El “Sotavent” estava a prop de la seva fi. I als meus ulls cada vegada hi plovia més.

En un incessant i tens duel a ultrança contra les onades, que havien demostrat tota la seva potència i poder, el “Sotavent” va ser vençut, engolit totalment. En aquell instant, tremendament breu i intens alhora, van

passar per la meva ment, com un raig, tot un seguit d'imatges i experiències viscudes amb ell, que malgrat la meva vellesa, guardava i guardo en la memòria. Situacions irrepetibles i úniques al seu costat, que m'han condicionat la vida. Sentia una explosiva barreja de ràbia, impotència, llàstima i frustració... que provocaren un diluvi en els meus ulls.

De tornada al port que ens havia vist sortir, després d'haver presenciat la desencoratjadora escena, la tempesta cessà i el sol començà a desensopir-se i a daurar el nou dia. Les tenebres havien deixat pas a la llum. Semblava que aquella claror apuntés cap a un dolç futur: els dies de vellesa, ja jubilat; de vida en terra ferma i passos segurs. Caldria aprendre a viure aquella nova etapa, aprendre a viure sense el "Sotavent", que ja havia arribat a la fi dels seus dies.

Mai podré oblidar, però, el meu únic company de feina a la mar. L'estimaré sempre, el portaré en el meu cor fins a la fi. Encara que no hauria de ser tan egoista... segur que ell està descansant en pau, ara que ja ha tornat, definitivament, al mar.